„Cudze chwalicie, swego nie znacie" Poznajemy i działamy – nasza gmina.

Bernadetta Czerkawska
Indira Lachowicz

Scenariusz interdyscyplinarnego projektu edukacyjnego do wiedzy o społeczeństwie

dla II etapu edukacyjnego – szkoła podstawowa

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy"

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Fundusze Europejskie Wiedza Edukacja Rozwój
Rzeczpospolita Polska
Unia Europejska Europejski Fundusz Społeczny

Redakcja merytoryczna: Marcin Pełka
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons – Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

1. Temat projektu

„Cudze chwalicie, swego nie znacie". Poznajemy i działamy – nasza gmina.

2. Osoby prowadzące projekt

2.1. Koordynator projektu

Koordynatorem projektu jest nauczyciel wiedzy o społeczeństwie.

2.2. Pozostali

Zaangażowani są także nauczyciele: historii, języka polskiego, geografii, informatyki.

3. Ramy czasowe

Realizacja projektu przewidziana jest na cztery tygodnie.

3.1. Początek projektu

Projekt rozpoczyna się w styczniu.

3.2. Zakończenie projektu

Zakończenie projektu przewidziane jest na luty.

4. Cele ogólne projektu

Celem projektu jest uwrażliwienie uczniów na problemy miejsca, w którym mieszkają, a także budowanie poczucia obywatelskiego sprawstwa. Uczestnictwo w projekcie pozwoli wzmocnić tożsamość lokalną poprzez:

- odkrywanie zasobów społeczności;
- kształtowanie zainteresowania jej przyszłością;
- zainteresowanie mieszkańcami;
- zainteresowanie sprawami lokalnymi.

Realizacja projektu ma sprzyjać rozwojowi samodzielności w zdobywaniu, organizowaniu, analizowaniu i prezentacji wiedzy. Zadania realizowane w projekcie mają motywować uczniów i budować poczucie własnej wartości. Zaproponowane metody, techniki i formy pracy będą umożliwiały rozwój kompetencji kluczowych, takich jak:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji w projekcie;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe.

4.1. Cele szczegółowe

Uczeń:

- znajduje, opracowuje i przedstawia informacje o dziejach i współczesności swojej gminy (folder gminy);
- rozpoznaje i analizuje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej;
- rozpoznaje w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny" jako miejsca zamieszkania i działalności gospodarczej na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach;
- zbiera dane, wyznacza zbiory obiektów o żądanej własności, określa liczbę tych obiektów;

- wyszukuje w sieci informacje potrzebne do realizacji wykonywanego zadania (korzysta z zaawansowanych możliwości wyszukiwarek);
- ocenia krytycznie informacje i ich źródła w internecie;
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii;
- rozwija nawyki systematycznego uczenia się;
- bierze udział w różnych formach współpracy;
- projektuje, tworzy i prezentuje efekty wspólnej pracy.

5. Treści kształcenia

Treści kształcenia projektu *„Cudze chwalicie, swego nie znacie". Poznajemy i działamy – nasza gmina* odnoszą się do treści zawartych w podstawie programowej z wiedzy o społeczeństwie, geografii, historii, języka polskiego i informatyki (Dz. U. 2017, poz. 356 z późn. zm.).

Przedmiot 1– wiedza o społeczeństwie, na podstawie podręcznika Janusza Korzeniowskiego, *Podstawy edukacji obywatelskiej* (2019)

Walory naszej gminy. Kompendium informacji o gminie:

- warunki geograficzne gminy;
- cechy populacji mieszkańców;
- instytucje kultury;
- tradycje regionalne;
- wydarzenia społeczno-kulturalne;
- gospodarka i infrastruktura;
- placówki naukowe i oświatowe;
- baza sportowa i walory turystyczne;
- miejsca wydarzeń historycznych, zabytki i pomniki;
- „portrety" ludzi zasługujących na miano „dumy gminy".

Problemy naszej gminy. Lokalne problemy społeczne:

- demograficzne;
- zdrowotne;
- gospodarcze;
- infrastrukturalne;
- kulturowe.

Przedmiot 2 – historia

Na historii uczniowie omówią wybrane zagadnienia z historii lokalnej.

Przedmiot 3 –język polski

- tworzenie wypowiedzi;
- elementy retoryki;
- samokształcenie.

Przedmiot 4 – informatyka

Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera oraz innych urządzeń cyfrowych:

- wyszukiwanie i udostępnianie informacji, posługiwanie się aplikacjami komputerowymi;
- posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi;
- rozwijanie kompetencji społecznych, takich jak komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych oraz zarządzanie projektami.

Przedmiot 5 –geografia(powtórzenie treści nauczania dla klasy VII)

„Mała ojczyzna" jako obszar i środowisko geograficzne – atrakcyjność, tożsamość.

Uczeń:

- określa obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną" jako symboliczną przestrzenią w wymiarze lokalnym gmina–miasto, wieś, dzielnica dużego miasta lub układ lokalny o nieokreślonych granicach administracyjnych;
- rozpoznaje w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny";
- przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, filmu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność „małej ojczyzny" jako miejsca zamieszkania i działalności gospodarczej na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach;
- identyfikuje się z „małą ojczyzną" i czuje się współodpowiedzialny za kształtowanie ładu przestrzennego i jej rozwój.

6. Charakterystyka odbiorców

6.1. Typ szkoły

Projekt przeznaczony jest do realizacji w szkole podstawowej.

6.2. Wiek uczniów

Uczniowie biorący udział w projekcie są w wieku 14–15 lat.

6.3. Klasa

Uczestnicy projektu to uczniowie VIII klasy.

6.4. Zróżnicowanie potrzeb i umiejętności

Projekt odpowiada na zróżnicowane potrzeby i umiejętności uczniów. Dzięki wielości zadań możliwe jest zindywidualizowane przydzielenie ich z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE). Nauczyciel powinien pamiętać o pewnej elastyczności działań przejawiającej się w:

- możliwości modyfikacji form pracy ucznia – zarówno w małych grupach, w parach, z udziałem całej klasy, jak i samodzielnej przy wsparciu nauczyciela;
- dokonywaniu zmiany sposobów pracy, na przykład umożliwieniu ustnych prezentacji, ponownego słuchania, czytania z zakreślaniem najważniejszych informacji, zapisania kluczowych słów, rysowania np. schematów czy map myśli upraszczających zagadnienie;
- wykonywaniu zadań praktycznych z zastosowaniem komputera;
- ograniczeniu wymaganych treści do opanowania z myślą o niezbędnych umiejętnościach ucznia zgodnie z jego predyspozycjami; przyznaniu dodatkowego czasu na wykonanie zadań.

7. Formy i metody realizacji projektu

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca wparach;
- praca wzespołach projektowych;
- praca całego zespołu klasowego.

Metody pracy:

- burza mózgów przy kreowaniu pomysłów na tematy;
- metaplan przy identyfikowaniu problemów;
- dyskusja za i przeciw;
- odwrócona lekcja.

Główną metodą pracy jest metoda projektu. Uczniowie realizują zadania indywidualnie lub w zespołach. Metoda projektu przebiega w następujących etapach:

1. Zapoznanie uczniów z metodą.
2. Wprowadzenie uczniów w tematykę zagadnienia, którym będą się zajmować – zakres, możliwe problemy i rozwiązania.
3. Wybór tematów projektów (nauczyciel powinien przygotować listę proponowanych tematów, nawet jeżeli założeniem jest, że uczniowie sami wymyślają temat – lista przykładowych projektów uruchamia często wyobraźnię uczniów i dopiero wtedy zaczynają wymyślać swoje tematy).
4. Utworzenie zespołów zadaniowych.
5. Zapoznanie uczniów z instrukcją do projektu, ustalenie w zespołach zasad pracy.
6. Ustalenie podziału zadań w poszczególnych zespołach.
7. Zawarcie kontraktu z uczniami na wykonanie projektu.
8. Ustalenie terminów konsultacji projektu.
9. Prezentacja projektu.
10. Ocena projektu, zespołu, pojedynczych uczniów.

8. Etapy projektu

Etap 1 – zainicjowanie projektu.

Początkiem projektu może być wprowadzenie do samej metody projektu. Proponuje się wykorzystać metodę odwróconej lekcji i przekazać uczniom materiał o metodzie z prośbą o zapoznanie się w domu, a w szkole porozmawianie o korzyściach z udziału w projektach dla budowania kompetencji potrzebnych w życiu i na rynku pracy.

Nauczyciel koordynatorprzedstawia cele projektu i zasady pracy,zwraca uwagę nawspółpracę zespołów i podkreśla odpowiedzialność wszystkich uczniów za realizację projektu.

Dobrym wprowadzeniem do tematu jest dyskusja za i przeciw stwierdzeniu zaczerpniętemu z utworu Stanisława Jachowicza: „Cudze chwalicie, swego nie znacie,

sami nie wiecie, co posiadacie". Należy podzielić uczniów na dwa zespoły. Jeden formułuje argumenty za stwierdzeniem, a drugi przeciw.

Konkluzją tej dyskusji może być stwierdzenie, że potrzebne jest stworzenie kompendium wiedzy o miejscowości, w której mieszkamy, a także zamieszczenie go na stronie szkoły lub sklasyfikowanie dziedzin lepiej i gorzej dotychczas poznanych. Nauczyciel przedstawia listę zagadnień, które mogłyby znaleźć się w folderze, i prosi uczniów o ich uzupełnienie.Po ustaleniu ostatecznej listy proponuje podział na zespoły, dając szansę wyboru zagadnień do opracowania.

Pozostawiając swobodę doboru, nauczyciel musi wiedzieć, że żaden uczeń nie będzie pominięty i każdy znajdzie miejsce w zespole. Jeśli istnieje ryzyko wykluczenia któregoś uczestnika, lepszą metodą jest dobór celowy i dopuszczenie realizowania zadania indywidualnie.

Zasady pracy w zespoleustalają uczniowie na pierwszym spotkaniu. Nauczyciel wskazuje kryteria poprawności takiego kontraktu. Zwraca uwagę na:

- ustalenie zasad i sposobów komunikowania się poza lekcjami (zdalnie lub stacjonarnie);
- wybór lidera grupy, który będzie kontaktował się z koordynatorem i innymi nauczycielami w celu monitorowania przebiegu realizacji zadania przez zespół, sposobówrozwiązywania konfliktów, zasad pracy.

Ustalenie kontraktu może się odbyć przy użyciu metody stacji. Nauczyciel przygotowuje tyle stacji, ile zagadnień jest do omówienia (cztery) i łączy uczniów losowo w kilka grup. Uczniowie na każdej stacji mają po pięć minut na przedyskutowanie zasad kontraktu w danym obszarze i po dwie minuty na ich zapisanie na plakacie. Następnie zespół przechodzi do kolejnej stacji itp. Na koniec wyznaczony przez zespół uczeń odczytuje na forum zapisy z poszczególnych stacji i cała klasa wraz z nauczycielem ustala w drodze konsensusu ostateczny regulamin/kontrakt.

Przykładowy regulamin:

- Spotkania stacjonarne poza lekcjami odbywają się w bibliotece szkolnej lub w świetlicy szkolnej.
- Spotkania zdalne odbywają się z wykorzystaniem platformy przyjętej do nauki zdalnej przez szkołę (np. Microsoft Teams, Zoom, Google Meet).
- Na wyznaczone spotkania stawiamy się wszyscy i jesteśmy aktywni.
- Liderem grupy zostaje osoba, która uzyska akceptację całego zespołu.
- Decyzje podejmujemy w drodze konsensusu. Każdy ma prawo zabrać głos.
- W razie potrzeby pomagamy sobie nawzajem.
- Wykonujemy zadania terminowo (styczeń – luty).
- Zadania przydzielamy zgodnie z zainteresowaniami i możliwościami każdego ucznia.
- Nie wykluczamy nikogo z pracy zespołu.
- Konflikty rozwiązujemy, korzystając z pomocy mediatora (nauczyciela lub lidera).
- Wszyscy pracujemy na wspólny sukces – realizację celów projektu.

Nauczyciel przekazuje uczniom kartę pracy do wypełnienia – również na pierwszym spotkaniu zespołu projektowego.

Karta powinna zawierać poniższe punkty:

- zespół;
- zadanie;
- zadania szczegółowe;
- osoby wykonujące poszczególne działania;
- terminy;
- terminy konsultacji z nauczycielem koordynatorem;
- terminy konsultacji z nauczycielami pozostałych przedmiotów;
- sojusznicy.

Etap 2 – realizacja projektu

Po zainicjowaniu projektu nauczyciel wiedzy o społeczeństwie przygotowuje instrukcję, w której szczegółowo opisuje kolejne kroki projektowe. Instrukcja ta jest przekazana uczniom i nauczycielom wspierającym projekt.

Nauczyciele współpracujący zapoznają się z harmonogramem i wyznaczają godziny konsultacji. Uczniowie pracują samodzielnie, dlatego bardzo istotne są częste konsultacje z nauczycielem historii, języka polskiego, geografii i informatyki.

Zespoły pracują w szkole lub poza nią (również zdalnie). W szkole warto zapewnić bezpieczne miejsce do pracy, np. w bibliotece szkolnej.

W instrukcji zapisany jest omówiony w dyskusji z uczniami temat i cele projektu, zadania, harmonogram, terminy konsultacji i sposób oceny i ewaluacji.

11. Przykład instrukcji

Temat: „Cudze chwalicie, swego nie znacie"

Cele

Drogi Uczniu!

Twój udział w projekcie pozwoli przełamać przekonanie zawarte w temacie, że najmniej wiemy o najbliższej okolicy.

Dowiesz się więcej o historii, kulturze, architekturze i walorach turystycznych swojej gminy. Nauczysz się rozpoznawać główne problemy gminy i rozwiniesz kreatywne myślenie, znajdując sposoby na rozwiązanie niektórych z nich. Projekt umożliwi Ci także kształtowanie kompetencji społecznych i komunikacyjnych. Nauczy Cię rzetelności w zbieraniu informacji oraz współpracy w zespole projektowym.

12. Zadanie 1: opracowanie folderu gminy w formie „papierowej" i/lub elektronicznej – decyzję możemy zostawić uczniom

Jeśli w klasie jest wielu uczniów z dysleksją i dysgrafią, proponujemy wariant folderu zapisanego w formie prezentacji Power Point lub Prezi.

Zespół 1

Przedstawcie krótką historię naszej gminy. Zilustrujcie tę część opowieściami waszych najbliższych– babć i dziadków jako żywych świadków historii. Dołączcie zdjęcia z opisami historycznych budynków, przykładów lokalnej architektury. Wykażcie się pomysłowością i sprawcie, by ta część folderu była ciekawa.

Macie na to dwa tygodnie. Konsultujcie swoją pracę z nauczycielem historii i języka polskiego. Powodzenia!

Karta pracy zespołu:

Opis tabeli (skrócona wersja – bez powtarzających się danych zapisanych powyżej, typu: zespół, zadanie główne, terminy konsultacji itp.).

Zadania szczegółowe:

- Opracowanie krótkiego rysu historycznego. Zostaje wybrana osoba odpowiedzialna (możemy zaangażować uczniów szczególnie zainteresowanych historią i uzdolnionych w kierunku humanistycznym).
- Zebranie informacji o historii najbliższej okolicy od żywych świadków. Wybór osoby odpowiedzialnej (przy wyborze osoby trzeba zwrócić uwagę, by nie wykluczyć kogoś, kto nie ma wśród najbliższych takiego świadka – trzeba dopuścić możliwość zrobienia wywiadu z dowolnie wybraną osobą).
- Wybór zdjęć ilustrujących lokalną architekturę i miejsca historyczne. Wybór osoby odpowiedzialnej (wykorzystać należy zainteresowania fotograficzne i możliwość wykonania zdjęć przez ucznia oraz zaangażowanie rodziców).
- Wykonanie podpisów pod zdjęciami. Wybór osoby odpowiedzialnej (jeśli w klasie sąuczniowie dyslektyczni, podpisy powinny być wykonane na komputerze).
- Edycja i połączenie w całość zebranych materiałów. Wybór osoby odpowiedzialnej (do wykonania tego zadania warto przydzielić osoby, które mają umiejętności syntetycznego myślenia; jeśli realizowany jest wariant prezentacji w Power Point, warto wybrać osobę/osoby sprawne w wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnej).

Zespół 2

Opracujcie koncepcję rozdziału dotyczącego warunków geograficznych i walorów przyrodniczych gminy. Zastanówcie się, o czym warto napisać? Co wyróżnia naszą gminę spośród innych, jeśli chodzi o położenie i przyrodę?

Dołączcie materiały, które sprawią,że ta część folderu będzie chętnie czytana i oglądana. Pomysły na to, co powinno się znaleźć w tej części, skonsultujcie z nauczycielem geografii. Macie dwa tygodnie na wykonanie zadania. To wcale nie długo, więc bierzcie siędo pracy! Powodzenia!

Karta pracy zespołu

Opis tabeli (skrócona wersja – bez powtarzających się danych zapisanych powyżej, typu: zespół, zadanie główne, terminy konsultacji itp.).

Zadania szczegółowe:

- Opracowanie koncepcji merytorycznej tej części folderu. Wybór osoby odpowiedzialnej (powinna to być osoba zainteresowana geografią, której mocną stroną jest planowanie pracy).
- Opracowanie koncepcji graficznej. Wybór osoby odpowiedzialnej (powinien być to uczeń, którego mocną stroną jest plastyka lub grafika komputerowa).
- Opracowanie materiałów opisanych w koncepcji. Wybór osoby odpowiedzialnej (warto zaangażować uczniów interesujących się fotografią i obróbką komputerową zdjęć).

Zespół 3

Skontaktujcie się z lokalnym ośrodkiem kultury lub inną instytucją, w której dowiecie się, jakie są tradycje regionalne i najważniejsze wydarzenia kulturalne. Możecie o tym również porozmawiać ze swoimi bliskimi (rodzicami, dziadkami, kuzynami).

Pomyślcie nad oryginalną formą prezentacji tych informacji w folderze. Bądźcie kreatywni i wyjdźcie poza schemat większości folderów. Konsultujcie swoje pomysły z nauczycielami języka polskiego i informatyki. Na wykonanie zadania macie dwa tygodnie. Powodzenia!

Karta pracy zespołu

Opis tabeli (skrócona wersja – bez powtarzających się danych zapisanych powyżej, typu: zespół, zadanie główne, terminy konsultacji itp.).

Zadania szczegółowe:

- Nawiązanie współpracy z ośrodkiem kultury lub instytucją zajmującą się krzewieniem regionalnej kultury. Wybór osoby odpowiedzialnej (dobrze wybrać osobę, która uczęszcza na zajęcia do domu kultury lub uczestniczy w pracach jakiegoś ogniska regionalnego).
- Przeprowadzenie wywiadów z kimś bliskim na temat tradycji (może to być zadanie dla wszystkich lub dla wybranych osób).
- Zebranie informacji z przeprowadzonych wywiadów. Wybór osoby odpowiedzialnej (angażujemy osoby, których mocną stroną jest pisanie).
- Przygotowanie koncepcji prezentacji tradycji regionalnych w folderze. Wybór osoby odpowiedzialnej (warto zaangażować w to zadanie uczniów posiadających umiejętności kreatywnego, twórczego myślenia).

Zespół 4

Waszym zadaniem będzie opracowanie rozdziału dotyczącego walorów turystycznych. To bardzo odpowiedzialna część projektu. Atrakcyjne przedstawienie oferty turystycznej czy sportowej jest sporym wyzwaniem, bo wymaga wiedzy dotyczącej promocji. Skonsultujcie się z przedstawicielem gminy, który taką promocją się zajmuje. Skorzystajcie z dobrych rad i podpowiedzi.Konsultujcie swoje pomysły z nauczycielami geografii i wiedzy o społeczeństwie.

Macie na to zadanie dwa tygodnie. Powodzenia!

Karta pracy zespołu

Opis tabeli (skrócona wersja – bez powtarzających się danych zapisanych powyżej, typu: zespół, zadanie główne, terminy konsultacji itp.).

Zadania szczegółowe:

- Nawiązanie kontaktu z przedstawicielami gminy i zebranie informacji o sposobach promowania walorów turystycznych i sportowych gminy. Wybór osoby odpowiedzialnej (powinien być to uczeń, którego mocną stroną jest komunikacja).
- Opracowanie materiałów dotyczących walorów turystycznych, wybór osoby odpowiedzialnej.

- Opracowanie materiałów dotyczących oferty sportowej, wybór osoby odpowiedzialnej (okazja do wykorzystania osób uprawiających sport lub interesujących się sportem).
- Opracowanie koncepcji graficznej tej części folderu, wybór osoby odpowiedzialnej (uczeń utalentowany plastycznie lub o zdolnościach komputerowych).

Zespół 5

Odszukajcie w najbliższym otoczeniu ludzi,którzy zasłużyli na miano „dumy gminy"i zaprezentujcie ich postaci w folderze.

Opracujcie koncepcję tej prezentacji i ilustracje. Mogą to być osoby historyczne oraz obecnie żyjące. Wybierzcie kilka sylwetek – te, które waszym zdaniem są najważniejsze, najbardziej ciekawe. Konsultujcie swoje pomysły z nauczycielami języka polskiego i historii.

Na wykonanie zadania macie dwa tygodnie. Powodzenia!

Karta pracy zespołu

Opis tabeli (skrócona wersja – bez powtarzających się danych zapisanych powyżej, typu: zespół, zadanie główne, terminy konsultacji itp.).

Zadania szczegółowe:

- Przygotowanie listy osób, które są zasłużone dla gminy, wybór osoby odpowiedzialnej.
- Opracowanie informacji o osobach, które są „dumą gminy", wybór osoby odpowiedzialnej.
- Opracowanie koncepcji prezentacji ich sylwetek w folderze, wybór osoby odpowiedzialnej.

Po zakończeniu prac zespołów koordynator proponuje dwóm osobom (mogą być to ochotnicy) wykonanie okładki folderu. Praca ta będzie dodatkowo oceniana. Wybrani uczniowie mają wykonać okładkę, stronę tytułową i spis treści.

Kryteria oceny w odniesieniu do folderu w wersji papierowej:

- Okładka opatrzona jest ilustracją lub zdjęciem identyfikującym daną gminę (może to być również herb).
- Okładka zawiera tytuł folderu.
- Strona tytułowa zawiera nazwę szkoły, klasę, składy zespołów projektowych.
- W spisie treści podane są tytuły rozdziałów i nazwiska autorów poszczególnych tematów.

13. Źródła:

A. linki do materiałów (w zależności od gminy),

B. artykuły z lokalnej prasy,

C. przewodniki.

14.Harmonogram

1 tydzień:

- inicjowanie projektu – lekcja wiedzy o społeczeństwie;

- przekazanie instrukcji zespołom projektowym i nauczycielom współpracującym w projekcie;
- lekcja historii – najważniejsze fakty z historii regionalnej.

2 i 3 tydzień:

- samodzielna praca zespołów;
- lekcja wiedzy o społeczeństwie poświęcona samorządowi terytorialnemu;
- lekcja geografii dotycząca położenia geograficznego i atrakcji turystycznych najbliższej okolicy;
- konsultacje z nauczycielami języka polskiego, informatyki, wiedzy o społeczeństwie.

4 tydzień:

- prezentacja folderu;
- podsumowanie projektu;
- ocena;
- ewaluacja.

15. Terminy konsultacji:

- Język polski – w środę od… do…
- Informatyka – w czwartek od…do…
- Z koordynatorem projektu – w piątek od…do…lub w zależności od potrzeb.

Drodzy Uczniowie!

Konsultacje są wyznaczone w taki sposób, abyście mogli po lekcjach spotkać się w swoich zespołach i poradzić się nauczycieli w konkretnej sprawie. Ten czas jest wyznaczony tylko dla was i jedynie na sprawy projektowe.

Folder zostanie oceniony w skali 1–6. Ocena realizacji projektu będzie się opierała na następujących kryteriach:

- zgodność z tematyką;
- język;
- oryginalność;
- estetyka wykonania;
- wkład pracy.

16. Zadanie 2

Drugim zadaniem dla poszczególnych zespołów jest opracowanie metaplanu dotyczącego problemów gminy.

Na lekcji wiedzy o społeczeństwie wszystkie zespoły będą miały za zadanie wypełnić metaplan z pytaniami:

- Jak jest?
- Jak powinno być?
- Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?
- Wnioski i propozycje działań.

Etap 3 – prezentacja zadania I i realizacja końcowa 2 etapu

Prezentacja folderu i wniosków z metaplanu może być zorganizowana na lekcji lub stanowić prezentację dla całej społeczności szkolnej z udziałem rodziców i przedstawicieli gminy. W klasie uczniowie prezentują poszczególne rozdziały folderu przygotowane w formie papierowej lub – jeśli będzie takie ustalenie na początku – w formie prezentacji w Power Point lub Prezi.

Zebrane wnioski z metaplanu w formie petycji liderzy zespołów przedstawią dyrekcji szkoły, jeśli problem dotyczy uczniów lub na radzie gminy, jeśli dotyczy całej społeczności lokalnej (np. utworzenie lokalnego centrum nauki, placu zabaw dla dzieci itp.).

Etap 4 –ocena projektu

1. Ocena pracy zespołów:

Zadania cząstkowe pozwoliły zrealizować zadanie główne (tak – 3 pkt; częściowo – 2 pkt nie – 0 pkt).

2. Zgodność z tematyką

Wszystkie materiały w rozdziale są zgodne z wyznaczoną tematyką – 3 pkt.

Część materiałów jest zgodna z tematyką – 2 pkt.

Pojedyncze materiały są zgodne z tematyką – 0–1 pkt.

3. Język

Przygotowany materiał jest poprawny pod względem językowym – 3 pkt.

Pojawiają się pojedyncze błędy – 2 pkt.

Pojawiają się liczne błędy – 0–1 pkt.

4. Oryginalność

Układ treści i ilustracji:

- wybiega poza schemat (3–4 pkt);
- zawiera niektóre elementy niestandardowe (2–3 pkt);
- jest schematyczny (1–2 pkt).

Prezentacja zawiera niestandardowe rozwiązania (tak – 3 pkt., nie – 0 pkt).

5. Estetyka wykonania:

- Przygotowany materiał jest czysty, przejrzysty, bez skreśleń (tak – 3 pkt, częściowo – 2 pkt, nie – 0 pkt).
- Prezentacja jest uporządkowana, jednolita, według takiego samego wzorca (tak – 3 pkt, częściowo – 2 pkt, nie – 0 pkt).

6. Wkład pracy:

- Materiał wymagał dużego wkładu pracy (tak – 3 pkt, nie – 0 pkt).

7. Korzystanie ze źródeł

- Wykorzystane były różne źródła informacji (tak, wiele różnych – 3 pkt; tak, kilka – 2 pkt; tak, pojedyncze – 1 pkt).

Ocena wyrażona stopniem powinna być ustalona na podstawie zdobytych punktów zgodnie z kryteriami przyjętymi w klasie/szkole.

8. Ocena pracy dodatkowej

- Okładka opatrzona jest ilustracją lub zdjęciem identyfikującym daną gminę (może być również herb).
- Okładka zawiera tytuł folderu.
- Strona tytułowa zawiera nazwę szkoły, klasę, składy zespołów projektowych.
- W spisie treści podane są tytuły rozdziałów i nazwiska autorów poszczególnych tematów.

Przy ocenie pracy dodatkowej proponujemy rozważyć ocenę kształtującą lub – jeśli praca była wykonana zgodnie z kryteriami – ocenę bardzo dobrą. Jeśli zabrakło pojedynczych elementów – ocenę dobrą.

9. Ewaluacja projektu

Ewaluacja służyć ma wspólnej refleksji nad wartością podjętych działań oraz stopniem realizacji założonych celów projektu.

Proponujemy przeprowadzenie miniankiety wśród uczniów na poniższym przykładzie.

Zaznacz te cele, które udało ci się zrealizować dzięki projektowi:

- Poznałem historię,kulturę, walory turystyczne i sportowe swojej gminy.
- Nauczyłem się rozpoznawać główne problemy gminy.
- Rozwinąłem kreatywne myślenie.
- Rozwinąłem kompetencje społeczne i komunikacyjne.
- Wykazałem się rzetelnością w zbieraniu informacji.
- Nauczyłem się współpracy w zespole projektowym.

Proponujemy, by uczniowie odpowiedzieli na następujące pytania:

- Które z celów było najtrudniej osiągnąć i dlaczego?
- Jakie działania w najwyższym stopniu pomagały w osiągnięciu celów projektu?
- Jak oceniasz w skali od 1 do 6 swój wkład w realizację zadań zespołu?
- Czy zadania szczegółowe były przydzielone zgodnie z twoimi zainteresowaniami? Jeśli nie, to dlaczego?
- Czy zadania szczegółowe były przydzielone zgodnie z twoimi możliwościami? Jeśli nie, to dlaczego?

Ponadto w rozmowie po zakończeniu projektu każdy z zespołów powinien zastanowić się i odpowiedzieć sobie na pytania:

- Co się udało, a co nie?
- Dlaczego nie wszystko się udało?
- Co można poprawić we współpracy w zespole?
- Co zrobilibyśmy inaczej?

Wnioski po rozmowie warto zapisać i zachować w dokumentacji do wykorzystania przy kolejnych projektach.

Materiały pomocnicze

Komentarz metodyczny

Nauczyciel koordynator powinien monitorować sposób podziału zadań szczegółowych w zespołach. Należy zadbać o adekwatność przydzielanych zadań do możliwości uczniów. Warto proponować konkretnym uczniom wykorzystanie ich mocnych stron. Należy zadbać, by nikt nie został wykluczony ze względu na swoje deficyty. Jeśli w projekcie uczestniczą uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, należy zasugerować wyznaczanie zadań w parach uczniowskich oraz uwzględnić w terminach realizacji dłuższy czas na wykonanie zadania.

Końcowy produkt projektu może być prezentowany zdalnie. Jest to istotne w sytuacji pandemii.

Komentarz metodyczny do oceny projektu

Doprecyzowanie kryteriów powinno być wypracowane razem z uczniami i za każdym razem może zawierać inne elementy.

Rekomendujemy do wykorzystania lekcję języka polskiego poświęconą poznaniu najbliższej miejscowości poprzez legendy i opowiadania.

Autorka proponuje ciekawe metody pracy uwzględniające uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi:

Miśkowicz J., 2019, *Jak powstała nasza miejscowość? Rozmawiamy o legendach z nią związanych* (dostęp 9.09.2022), Warszawa: ORE.

Lekcja języka polskiego wprowadzająca pojęcie „małej ojczyzny":

Szmidt D., 2019, *Pojęcie „małej ojczyzny" w świetle książki pt. „Chłopcy z placu broni"* (dostęp 9.09.2022), Warszawa: ORE.

Bernadetta Czerkawska – nauczycielka historii, języka polskiego i wiedzy o społeczeństwie, instruktorka teatralna. Od lat współpracuje z różnymi instytucjami jako trenerka, ekspertka, coach i doradczyni. Wspiera szkoły i poszczególnych nauczycieli w poznawaniu metod nauczania pomagających rozwijać kompetencje i wiedzę uczniów przy wykorzystaniu najnowszych badań dotyczących wiedzy o uczeniu się, rozwoju mózgu, budowaniu relacji w klasie. Laureatka konkursu na innowacyjnego i kreatywnego nauczyciela roku Edukator na Mazowszu – edycja 2021.

Indira Lachowicz – absolwentka studiów pedagogicznych i socjologicznych na Uniwersytecie Warszawskim. Trener z certyfikatem I stopnia Stowarzyszenia Trenerów STOP oraz certyfikatem starszego trenera w Szkole Trenerów Wszechnicy Uniwersytetu Jagiellońskiego. Certyfikowany coach. Nauczyciel dyplomowany, ekspert Ministerstwa Edukacji Narodowej (do 2009), wicedyrektor szkoły (1989–2000), socjolog. W 2012 r. pracownik Uniwersytetu Jagiellońskiego na stanowisku starszego specjalisty do spraw szkoleń. Współpracuje z Erą Ewaluacji, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Wszechnicą Uniwersytetu Jagiellońskiego, Ośrodkiem Rozwoju Edukacji, Edusens, Eduexpert. W ramach własnej działalności gospodarczej koordynuje pracę autorów materiałów dydaktycznych dla nauczycieli, prowadzi ewaluacje projektów edukacyjnych oraz szkolenia dotyczące istoty uczenia się. Prywatnie miłośniczka Beskidu Niskiego. Współautorka prac: *Odpowiedzialność. Ewaluacja w nadzorze pedagogicznym*, *Sedno „Okiem obserwatora" Relacja z przebiegu ewaluacji zewnętrznej*, *Kompleksowe wspomaganie szkół*; materiałów szkoleniowych dla nauczycieli; scenariuszy lekcji; materiałów szkoleniowych „Szkoła dla innowatora". Obszary specjalizacji: istota uczenia się – najnowsze osiągniecia współczesnej pedagogiki, metoda projektu, ocenianie kształtujące, motywacja, przywództwo, ewaluacja, zarządzanie zmianą, diagnoza potrzeb, polityka oświatowa, coaching w oświacie.

Fundusze Europejskie Wiedza Edukacja Rozwój
Rzeczpospolita Polska
Unia Europejska Europejski Fundusz Społeczny